

**Biedrības „LATVIJAS SENIORU KOPIENU APVIENĪBA”
struktūrvienība „Senioru Saeima”**

Reģistrācijas Nr. 40008264073, Juridiskā adrese: Maiznīcas iela 3-3 Rīga, LV-1001, www.lskapvieniba.lv
[e-pasts: lskapvieniba@inbox.lv](mailto:lskapvieniba@inbox.lv), tālrunis +371 29475168

2023.gada 11.jūnijs

**Par LSKA līdzdarbību
starptautiskā Madrides rīcības plāna
novecošanās jautājumos īstenošanā Latvijā**

Latvijas Senioru kopienu apvienība (LSKA) ar gandarījumu informē, ka ir sagatavojusi pētījumu un sniegusi savu viedokli par novecošanās problemātiku Latvijā Labklājības ministrijai, kas koordinēja ziņojuma par starptautiskā Madrides rīcības plāna novecošanās jautājumos īstenošanu Latvijā 2018.-2022. gadam izstrādi.

LSKA, kas bija aicināta sniegt savu skatījumu uz novecošanās aktualitātēm no senioru viedokļa, ir gandarīta par to, ka Ziņojumā atbildot uz Labklājības ministrijas jautājumu „Kā pēdējo 20 gadu laikā ir mainījusies domāšana, sajūtas un rīcība saistībā ar sabiedrības novecošanos un kādi ir ieteikumi par nepieciešamo turpmāko rīcību, lai risinātu sabiedrības novecošanās jautājumus?”, ir iekļautas LSKA identificētās problēmas:

- valstī nav vienotas politikas senioru atbalstam,
- normatīvajos aktos senioru grupas robežas un pārejas vecums nav noteikts, kā arī nav noteikts vecums, kuru var definēt kā “seniora vecumu”;
- atbalsta pasākumu senioriem īstenošana nav efektīva un nerisina reālas senioru sociālās problēmas. Iemesls ir atbalsta sniegšanas organizatoriskie aspekti, kas izgaismo valsts un pašvaldību komunikācijas problēmas, sarežģīto administrēšanas procesu, elastības trūkumu saskarsmē ar senioriem;
- zemie ienākumi,
- slikta pieejamība veselības aprūpei. Veselības aprūpe nav orientēta uz rehabilitāciju, bet pārlietu lielu medikamentu lietošanu. Veselības aprūpes jomā trūkst geriatrijas speciālistu, līdz ar to personāls lielākoties nav izglītots vecuma jautājumos;
- aprūpes slogs bērniem un mazbērniem par savu vecāku un vecvecāku aprūpi;
- valsts finansētajos masu medijos nav speciālu raidījumu senioriem, kuros apmācītu seniorus iekļauties sabiedriskajā dzīvē, rādītu labākos piemērus, kā organizēt pensionāru biedrību darbu plašākai senioru iekļaušanai kolektīvos pasākumos
- valstī maz ir analizēts jautājums par senioriem, kas paši spēj vadīt savu dzīvi un kuru veselības problēmas saistītas ar novecošanas procesu;

- diskriminācija uz vecuma pamata aptver gan nodarbinātības jomu, gan sociālo jomu, gan veselības aprūpi, gan izglītību, gan pakalpojumus u.c. dzīves sfēras. Problēma ir pierādīšanas aspektā – cilvēks apzinās, ka ir ticis diskriminēts, taču to ir ļoti grūti pierādīt. Viens no būtiskiem vecuma diskriminācijas iemesliem – autonomijas zudums.

Ziņojumā ir iekļauti arī LSKA izteiktie izteiktie priekšlikumi:

- senioru interešu aizstāvības kontekstā un visu projektā skatāmo problēmu bloku strukturēšanā būtiski ir noteikt senioru vecuma definējumu, kas pēc veiktās analīzes nosakāms kā 55 gadi, un ar normatīvo regulējumu ieviest skaidrību terminoloģijā „seniors” un „pensionārs”, nošķirot šos abus terminus;
- apkopot dažādu projektu ietvaros veikto pētījumu un aktivitāšu, kas attiecas uz senioru sociālekonomiskajām interesēm un to aizstāvēšanu, rezultātus, lai īstenotu kopīgu dažādu institūciju un resoru mērķtiecīgu darbību šajā jomā;
- veselības veicināšanas jomā būtu vairāk jāizglīto sabiedrība, iesaistot izglītošanas darbā psihologus, psihoterapeitus un psihiatrus;
- nepieciešams Veselības ministrijas pārraudzībā veidot darba grupu, lai medicīniski un finansiāli argumentētu geriatriskā profila nodaļu izveidošanu katrā reģionālajā slimnīcā, kā arī lai nodrošinātu darba vietas ārstiem geriatriem;
- liela nozīme ekonomiski neaktīvo senioru iesaistei darba tirgu ir izglītības un sociālai politikai, pie kuras nākotnē būtu jāstrādā, piedāvājot daļlaika darbu, darbu mājās, nodrošinot nokļūšanu darba vietā, piedāvājot elastīgu darba grafiku u.tml.

LSKA savā darbībā ir pārliecinājusies par administratīvi teritoriālās reformas, kas pēc Labklājības ministrijas plāna ir viens no priekšnoteikumiem, lai attīstītu un pilnveidotu tādus senioriem būtiskus pakalpojumus kā sociālo un veselības aprūpi, praktiskajiem rezultātiem senioru dzīves kvalitātes uzlabošanai. LSKA šajā sakarā atzīst, ka pozitīvi vērtējams tas, ka lai neattālinātu valsts un pašvaldību sniegto pakalpojumu pieejamību, Latvijā pēc administratīvi teritoriālās reformas darbojas 138 Valsts un pašvaldību vienotie klientu apkalpošanas centri (turpmāk – KAC). Ja īstenosies projekts, ka nākotnē to skaits tiks palielināts līdz 592 KAC, tad mērķis - nodrošināt iespēju iedzīvotājiem pēc iespējas tuvāk savai dzīvesvietai iegūt informāciju un praktisku palīdzību valsts pārvaldes pakalpojumu pieteikšanā, attiecībā uz senioriem tiks sasniegts.

Jānorāda, ka seniori var vērsties KAC un saņemt atbalstu:

1. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pabalstu pieteikšanā.
3. Valsts ieņēmumu dienesta gada deklarāciju iesniegšanā.
4. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pakalpojumu pieteikšanā.
5. Konsultācijas sociālo tīklu, e-pasta un interneta lietošanā.
6. Platformas latvija.lv lietošanā.
7. Drukāšanas, skenēšanas un citu jautājumu risināšanā saistībā ar darba izpildei nepieciešamo tehnisko atbalstu (internetu, piekļuvi pie datora).
8. Par citu valsts iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem un iespējām.

Ir sadzirdēts LSKA aicinājums un nākotnē plānots pakalpojumu klāstu palielināt, lai senioriem būtu pieejama attālinātā saziņa ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras speciālistu par vecuma pensiju, slimības pabalstu, invaliditātes pensiju un

vecāku pabalstu, jo šobrīd šos pakalpojumus var saņemt tikai klātienē Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras filiālēs. KAC ir būtisks resurss senioriem, jo nereti šiem cilvēkiem nav pietiekamas prasmes strādāt ar datoru vai internetu, tāpēc iespēja klātienē un tuvāk savai dzīvesvietai kārtot dažādus jautājumus saistībā ar pakalpojumiem ir ļoti svarīgi.

LSKA ir vērsusi Labklājības ministrijas un Veselības ministrijas uzmanību uz to, ka normatīvajos aktos sociālie pakalpojumi un veselības aprūpes pakalpojumi ir stingri nošķirti gan mērķa, gan satura, gan finansēšanas organizēšanas ziņā, un tos regulē dažādu jomu dažādi likumi. Nodalītās sociālo pakalpojumu un veselības aprūpes jomas apgrūtina iespējas nodrošināt sociālās aprūpes pakalpojumu saņēmējiem funkcionālajam stāvoklim atbilstošu veselības aprūpi, jo īpaši tiem, kuri atrodas ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās (turpmāk – ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas). Tāpēc ir jāmeklē risinājums, salāgojot divu nozaru resursus, lai nodrošinātu optimālu, klientu vajadzībām un veselības stāvoklim atbilstošu pakalpojumu pieejamību, vienlaikus efektīvi un lietderīgi izlietojot valsts un pašvaldību budžeta līdzekļus aprūpes nodrošināšanā ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās, kā arī aprūpē mājās, ambulatorajā psihiatrijā, paliatīvajā aprūpē, no psihoaktīvām vielām atkarīgu personu sociālā rehabilitācijā.

LSKA atzinīgi vērtē to, ka Darbības programmas Latvijai 2021. – 2027. gadam atbalstāmajās darbībās plānoti ieguldījumi sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu attīstībai, kas, tai skaitā, būs vērsti arī uz atbalsta sniegšanu senioriem viņu dzīvesvietā, maksimāli pagarinot laiku, ko seniors var turpināt dzīvot savā mājoklī. Pozitīvs sasniegums sociālajā jomā būtu panākt ģimeniskai videi pietuvinātu sociālās aprūpes pakalpojumu attīstību senioriem, kam paredzēts izmantot Atvērto Atvērto Atvērto Atvērto Atvērto mehānisma plāna investīcijas. Tā kā plānotajām investīcijām jāatbilst Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam noteiktajam primārajam sociālo pakalpojumu attīstības virzienam – sabiedrībā balstītu pakalpojumu attīstība, tad atkarībā no institūciju sadarbības varētu sagaidīt, ka tiek veikta pāreja uz sabiedrībā balstītu vai ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu saņemšanu.

LSKA vērstoties Saeimā ir aktualizējusi jautājumu par vardarbību pret senioriem. LSKA savā mājas lapā un sociālajos tīklos informē seniorus, ka kopš 2015.gada no valsts budžeta tiek finansēts arī pakalpojums no vardarbības cietušām pilngadīgām personām, tostarp senioriem. Pārsvarā (vairāk kā 90%) šo pakalpojumu izmanto sievietes, kas ir cietušas no vardarbības ģimenē. Seniori, kas saņēmuši šo pakalpojumu ir ieteikuši palielināt pakalpojuma apjomu un palielināt juridiskās palīdzības apjomu, ļaut juristam pārstāvēt senioru arī tiesā vai vismaz pabeigt nokārtot tās juridiskās lietas, ko seniors aizsācis, saņemot pakalpojumu. Pakalpojuma pilnveidošanas mērķis būtu uzlabot sabiedrības informētību par pieejamo pakalpojumu, aicinot izmantot jaunus informācijas pieejamības kanālus, lai sasniegtu arī seniorus, kas cieš no vardarbības, piemēram, aptiekas, radio u.c. kanālus.

LSKA uzskata, ka nepieciešams stiprināt seniora veselības aprūpes koordinēšanu, lai nodrošinātu nepārtrauktību un sadarbību starp speciālistiem seniora veselības aprūpē dažādos ārstēšanas posmos, tai skaitā attīstīt starpsektoru sadarbību, nodrošinot

pacientam veselības aprūpes posmā nepieciešamās sociālās aprūpes pakalpojumu piesaistišanu.

LSKA aicina uz turpmākuk sadarbību senioru interešu aizstāvībā.